

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS PARAMOS DAUGIABUČIAMS NAMAMS
ATNAUJINTI (MODERNIZUOTI) ĮSTATYMO NR. I-2455 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – sudaryti prielaidas įsteigti (sukurti) visų pastatų renovacijos kompetencijų centrą, administruojantį pastatų renovacijos priemones, teikiantį metodinę ir konsultacinę pagalbą pastatų renovacijos klausimais.

Pastatų energinio efektyvumo didinimas, iškastinio kuro juose naudojimo atsisakymas ir energinio skurdo mažinimas – viena iš prioritetinių Lietuvos energijos vartojimo efektyvumo ir klimato kaitos švelninimo sričių. Šis Lietuvos prioritetas taip pat atitinka ir Europos Sąjungos *žaliosios pertvarkos* prioritetus, Europos Komisijos patvirtintos pastatų energinio naudingumo didinimo strategijos „Renovacijos banga“ tikslus, kuriais siekiama ne tik padidinti esamų pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir neutralizuoti jų poveikį klimatui, bet ir, kuriant „žaliąsias“ darbo vietas, paskatinti plačiu mastu pertvarkyti miestus ir apstatytą aplinką, gerinti juose gyvenimo kokybę, mažinti energinį skurdą.

Šiuo tikslu valstybė, teikdama valstybės paramą, skatina gyvenamosios, o nuo 2020 m. ir negyvenamosios paskirties pastatų atnaujinimą (modernizavimą), tam naudodama valstybės biudžeto, klimato kaitos programos, Europos Sąjungos fondų ir kitas lėšas.

Remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos iniciatyva parengtos studijos duomenimis, kurių pagrindu, įgyvendinant 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/844, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, parengta Lietuvos ilgalaikė pastatų renovacijos strategija, Lietuvoje yra apie 660 tūkst. renovuotinų pastatų, kuriems atnaujinti planuojamos skirtingos priemonės, administruojamos skirtingų institucijų ir finansuojamos skirtingais finansavimo šaltiniais. Šių priemonių įgyvendinimas tarpusavyje nederinamas, trūksta koordinavimo, nepakankamai efektyviai vykdoma viešoji komunikacija ir pastatų atnaujinimo poveikio stebėseną. Be to, diegiant tvarius ir ilgalaikius visų pastatų atnaujinimo (renovacijos) mechanizmus ir siekiant, kad po 2050 m. pastatai energiją vartotų ypač efektyviai ir būtų nepriklausomi nuo iškastinio kuro, itin svarbu sukurti vieningą administracinę ir koordinacinę kompetencijų centrą, įgyvendinantį pastatų renovacijos priemones, koordinuojantį jų planavimą, analizuojantį taikomų priemonių poveikį tiek statybų sektoriui, tiek visai šalies ekonomikai, vykdančią patikimą, faktiniais duomenimis pagrįstą stebėseną ir ilgalaikę prognozę, teikiantį įvairiapusę metodinę ir konsultacinę pagalbą pastatų renovacijos klausimais, vykdančią efektyvią komunikaciją. Tokio kompetencijų centro įsteigimas taip pat leistų optimizuoti ir efektyviau panaudoti pastatų renovacijai ir su tuo susijusioms veikloms finansuoti skiriamus viešuosius finansus, didintų viso proceso aiškumą ir skaidrumą.

Šis Įstatymo projekto tikslas atitinka Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos patvirtinimo“, 157.5 papunktyje iškeltą tikslą – „Renovacijos banga – 1000 renovuotų daugiabučių per metus. Atnaujinsime mūsų miestus ir miestelius, įgyvendindami Europos naujojo bauhauzo iniciatyvą. Sukursime finansines ir reguliacines viešųjų pastatų, kvartalinės renovacijos, paveldotvarkos ir restauracijos paskatas. Inicijuosime geriausios architektūrinių sprendimų ir aplinkos tvarkymo patirties katalogo parengimą. Užtikrinsime efektyvų konsultavimą investicijų planų rengimo, įgyvendinimo klausimais ir projektų vykdytojų atsakomybę suteikiant garantijas. 2030 m. bent 15 proc. visų rangos darbų bus susiję su esamų pastatų rekonstrukcija“ ir Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ VI prioriteto „Lietuvos žaliasis kursas“ projekto „Tvarūs ir pasiekiami miestai“

veiksmą „Sukurti pastatų renovacijos kompetencijų centrą, „vieno langelio“ principu koordinuojantį pastatų renovacijos priemones, teikiantį metodinę ir konsultacinę pagalbą pastatų renovacijos klausimais“. Be to, tokio kompetencijų centro įsteigimas siejamas ir su Europos Komisijos ekonomikos atsigavimo ir skatinimo fondo (RRF) finansavimu ir jo pagrindu numatoma vykdyti kvartalinės renovacijos reforma, siekiant skatinti ir spartinti daugiabučių namų atnaujinimą (modernizavimą).

Tokių pastatų atnaujinimo (renovacijos) kompetencijų centrą planuojama steigti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūroje (toliau – Agentūra), kuriai aplinkos ministerija pavestų administruoti ir įgyvendinti Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą.

Agentūra šiuo metu dalyvauja įgyvendinant ir administruoja įvairias valstybės biudžeto, Klimato kaitos programos, Atliekų programos, ES fondų ir kitomis lėšomis finansuojamas aplinkos apsaugos, energijos efektyvumo, geriamo vandens tiekimo ir nuotekų, atliekų, oro ir žemės taršos, gamtos, biologinės įvairovės, vietinės augalijos ir gyvūnijos priemones, yra sukaupusi didelę patirtį administruojant didelės vertės projektus, šiuo tikslu įdiegusi pažangias elektronines priemones. Taip pat administruoja ir kitų ministerijų asignavimuose ir veiklos planuose numatytas efektyvumo priemones. Pažymėtina, kad didžioji dalis šių priemonių siejama su savivaldybėmis ir jų funkcijomis, todėl Agentūra turi sukaupusi didelę bendradarbiavimo patirtį su savivaldybėmis, žino jų poreikius. Ši patirtis ypatingai pasitarnautų kuriant ne tik gyvenamųjų teritorijų (kvartalų) energinio efektyvumo didinimo metodiką, apjungiant įvairias priemones ir finansavimo šaltinius, bei administruojant didesnės apimties kompleksinius kvartalų atnaujinimo projektus, bet ir tvaraus miesto koncepciją Lietuvoje. Perdavus Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos administravimą Agentūrai, viešosios įstaigos Būsto energijos taupymo agentūros darbuotojams bus siūloma pereiti dirbti perimančioje administravimą Agentūroje Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka. VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros vykdomos funkcijos bus perduotos Agentūrai, kuri yra biudžetinė įstaiga ir finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Biudžetinių įstaigų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sąlygas reglamentuoja Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymas, tad VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros darbuotojams, perėjusiems dirbti į Agentūrą, bus taikomos šio įstatymo nuostatos.

Po įstatymo įsigaliojimo VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūra būtų likviduojama.

Iki perdavimo buvęs VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros regioninis darbo organizavimas bus plėtojamas ir Agentūros pajėgumai darbui regionuose stiprinami ir plečiami. Numatoma pertvarka prisidės įgyvendinant Lietuvos ilgalaikės pastatų renovacijos strategijos priemones.

Įstatymo įsigaliojimas numatytas 2021 m. lapkričio 1 d. Iki tol turės būti parengti ir priimti teisės aktų pakeitimai, pasirengta turto, dokumentų, sutarčių perėmimui, struktūros ir darbuotojų darbo organizavimo pokyčiams.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimą administruoja Vyriausybės įsteigta viešoji įstaiga Būsto energijos taupymo agentūra, kurios veikla finansuojama valstybės biudžeto lėšomis. VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros atlieka šias funkcijas: vertina savivaldybių programų atitiktį Vyriausybės patvirtintai Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programai; vertina investicijų planus ir vykdo atnaujinimo projektų įgyvendinimo priežiūrą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka; administruoja ir teikia minėto įstatymo 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytą valstybės paramą (išskyrus lengvatinių

kreditų teikimą ir kredito bei palūkanų apmokėjimą už nepasiturinčius gyventojus); teikia ūkinę veiklą vykdančioms butų ir kitų patalpų savininkams nereikšmingą valstybės pagalbą, kuriai taikomos Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklės; kompensuoja bankams ar kitoms finansų įstaigoms lengvatinio kredito bendrą metinių palūkanų dalį, viršijančią šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą lengvatinio kredito palūkanų dydį, pagal šio straipsnio 3 dalyje nurodytas taisykles; konsultuoja daugiabučio namo atnaujinimo proceso dalyvius (daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkus, bendrojo naudojimo objektų valdytojus, savivaldybes ir savivaldybių programų įgyvendinimo administratorius) atnaujinimo ir valstybės paramos teikimo klausimais, organizuoja ir vykdo visuomenės informavimą, švietimą ir mokymą; organizuoja ir vykdo Vyriausybės patvirtintos Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo stebėseną.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 straipsnio 4 dalį, nustatant, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimą administruoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos įgaliota institucija, kuri vykdytų šiuo metu viešosios įstaigos Būsto energijos taupymo agentūrai vykdyti deleguotas funkcijas.

Vyriausybės patvirtintos Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo administravimą pavedus Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos įgaliotai įstaigai, šioje įstaigoje būtų galima koncentruoti iš esmės visų su pastatų energiniu efektyvumu susijusių priemonių administravimą ir jų įgyvendinimo koordinavimą. Toks siūlymas iš esmės atitinka Įstatymo projekto tikslą ir Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 157.5 papunkčio nuostatą, susijusių su efektyvesniu atnaujinimo (modernizavimo) proceso dalyvių konsultavimu, įgyvendinimą.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėmis (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimas Nr. 495 „Dėl viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“) buvo peržiūrėtas ir įvertintas viešosios įstaigos Būsto energijos taupymo agentūros suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų pagrįstumas ir tikslingumas. Kadangi Agentūra, kuri yra biudžetinė įstaiga, administruoja įvairias valstybės biudžeto, Klimato kaitos programos, Atliekų programos, ES fondų ir kitomis lėšomis finansuojamas priemones ir yra sukaupusi didelę patirtį šioje srityje, manytina, kad tolimesnis viešosios įstaigos Būsto energijos taupymo agentūros dalyvavimas netikslingas ir reikėtų jo atsisakyti. Viešosios įstaigos „Būsto energijos taupymo agentūra“ funkcijų (viešojo administravimo įgaliojimų) perdavimu Agentūrai būtų įgyvendinamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-2987 1 ir 2 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalies reikalavimas iki 2025 m. sausio 1 d. parengti reikiamų teisės aktų pakeitimus, kuriais iki Viešojo administravimo įstatymo įsigaliojimo (2020 m. lapkričio 1 d.) vykdyti viešojo administravimo įgaliojimai būtų perduoti laikantis Viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos ir reikalavimų (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 2 punktą numato, kad *viešosioms įstaigoms, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, ir asociacijoms, išskyrus nurodytas šios dalies 3 punkte, gali būti suteikiami įgaliojimai atlikti funkcijas tik šio įstatymo 6 straipsnio 2, 3 ir 4 punktuose nustatytose viešojo administravimo srityse, kai tokie įgaliojimai yra tiesiogiai susiję su viešosios įstaigos ar asociacijos veiklos tikslais ir kai nėra valstybės ar savivaldybių institucijų ar įstaigų, kurioms šie įgaliojimai gali būti suteikti*).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 55 straipsniu ir siekiant, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose būtų naudojamos vienodos sąvokos, patikslintas Įstatymo 3 straipsnio 4 dalies 4 punktą nurodant, kad Aplinkos ministerijos įgaliota institucija teikia ūkinę

veiklą vykdančioms butų ir kitų patalpų savininkams nereikšmingą (de minimis) pagalbą, kuriai taikomos Europos Sąjungos nereikšmingos (de minimis) pagalbos taisyklės.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo projekto pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Įstatymo projektui atliktas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas (poveikio vertinimo pažyma pridedama).

6. Kokią įtaką priimtas įstatymo projektas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projektas verslo sąlygoms ir jo plėtrai poveikio neturės. Tačiau Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo administravimą pavedus Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūrai bei sudarius teises prielaidas pastatų renovacijos kompetencijų centrui sukurti, visas su pastatų renovacija susijusias viešąsias paslaugas teiktų vienas viešojo administravimo subjektas.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus įstatymo projektą kitų įstatymų pakeisti, pripažinti netekusiais galios nereikia.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Naujų sąvokų ir terminų įstatymo projekte nėra.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymo projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus Įstatymo projektą reiktų pakeisti daugiabučių namų atnaujinimą (modernizavimą) reglamentuojančius teisės aktus: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimą Nr. 1213 „Dėl daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 16 d. nutarimą Nr. 1725 „Dėl Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklių patvirtinimo ir daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektui įgyvendinti skirto kaupiamojo įnašo ir (ar) kitų įmokų didžiausios mėnesinės įmokos nustatymo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 26 d. nutarimą Nr. 1328 „Dėl viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programos patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. birželio 1 d. nutarimą Nr. 547 „Dėl kvartalų energinio efektyvumo didinimo programų rengimo ir įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimą Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų

paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą ir rengiantis įgyvendinti 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programą“ ir šiuo nutarimu patvirtintas Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą ir rengiantis įgyvendinti 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programą, taisyklės. Taip pat reiktų pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. birželio 1 d. nutarimą Nr. 547 „Dėl bendrų viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinių sistemų ir jų naudojimo“ ir juo patvirtintą Bendrų viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinių sistemų ir jų naudojimo terminų ir jas naudojančių viešojo sektoriaus subjektų sąrašą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. vasario 12 d. nutarimą Nr. 147 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. 366 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ bei kitus su pertvarka susijusius ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais patvirtintus teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks projektui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros veikla finansuojama valstybės biudžeto lėšomis, kasmet tam skiriant apie 1 mln. eurų. Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo administravimą Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai pavedus Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūrai, VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros veiklai skiriamas finansavimas turėtų būti nukreipiamas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros naujoms funkcijoms vykdyti, todėl tikėtina, kad papildomų valstybės biudžeto lėšų Įstatymo projekto įgyvendinimas nepareikalaus.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.
„daugiabutis namas“, „atnaujinimas (modernizavimas)“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.